

הלכות אישות פרק ט

פרק ט: ספקות מי מקודשת

כמה נשים ואסורות

א.

המקדש שתי נשים שאסור לישא שתיהן משום ערוה, כאחת - אינן מקודשות.

כיצד? כגון שקידש אשה ובתה או שתי אחיות כאחת - אין אחת מהן מקודשת:

ב.

קידש נשים רבות כאחת, ואמר, "הרי כולכן מקודשות לי", והיו בהן שתי אחיות או אשה ובתה וכיוצא בהן - אין אחת מכולם מקודשת. ואם אמר להן, "הראויה מכם לביאה מקודשת לי" - הרי כולם מקודשות לו חוץ מן האחיות או אשה ובתה וכיוצא בהן:

ג.

וכן, אם אמר להן, "הרי כולכן מקודשות לי", והיתה בהן שפחה, או גויה, או אשה אחת ערוה, כגון אשת איש או בתו או אחותו וכיוצא בהן - אין אחת מכולן מקודשת.

ואם אמר, "הראויה מכם לביאה מקודשת לי" - הרי כולן מקודשות לו חוץ מאותה אשה שאין הקידושין תופסין בה:

אמר לשתי אחיות "הרי אחת מכם מקודשת לי בזה", ונתן להן פרוטה, או שקיבלתה אחת על ידי חברתה,

וכן האומר לאב "אחת מבנותיך מקודשת לי" וקיבל האב קידושיה - כולן צריכות גט ממנו, ואסור לו לבוא על אחת מהן, מפני שהקידושין תופסין בהן ואף על פי שאי אפשר לו לבוא על אחת מהן:

שליח שאין ידוע איזה קידושיו קדשו

בשליח האיש

העושה שליח לקדש לו אשה פלונית, והלך וקידשה לו, וקידש המשלח בעצמו לאמה או לבתה או לאחותה, ואין ידוע אי זו מהן נתקדשה ראשונה - שתיהן צריכות גט, ואסורות עליו:

בשליח האשה

וכן, אשה שעשת שליח לקדשה, והלך וקידשה, וקידשה היא עצמה לאחר, ואין ידוע אי זה מהם קדם - שניהם נותנין לה גט. ואם רצו - אחד נותן גט ואחד כונס.

במה דברים אמורים? ברחוקים, אבל אם קידשה השליח לאב, וקידשה היא עצמה לבן או לאח וכיוצא בהן - שניהן נותנין גט, והיא אסורה לשניהם:

1.

האומר לשלוחו, "צא וקדש לי אשה" ומת השליח, ואינו יודע אם קידש לו אשה או לא קידש - הרי זה בחזקת שקידש, שחזקת השליח לעשות שליחותו, והואיל ואין ידוע אי זו אשה קידש לו - הרי זה אסור בכל אשה שיש לה קרובות שהן ערוה עמה, כגון אשה שיש לה בת או אם או אחות וכיוצא בהן, שאם תאמר ישא זו, שמא אמה קידש לו שלוחו, או אחותה, או בתה.

ומותר באשה שאין לה קרובות כגון אלו:

1.

היתה לה קרובה אחות או אם וכיוצא בהן, והיתה הקרובה אשת איש בשעה שעשה הוא שליח - אף על פי שנתגרשה קודם שימות השליח - הרי זה מותר בה, ואין אומרים שמא קידש השליח את קרובתה אחר שנתגרשה, מפני שלא היתה ראויה בשעה שעשה השליח, ואין אדם עושה שליח לקדש לו אלא אשה שיכול הוא לקדשה בשעת השליחות:

2.

מי שהיו לו חמישה בנים, ועשו כולן את אביהן שליח לקדש להן אשה, ואמר אבי הבנים לאיש שהיו לו חמש בנות, "אחת מבנותיך מקודשת לאחד מבני", וקיבל האב הקידושין - כל אחת מהן צריכה חמישה גיטין מכל האחים, והואיל וכולן נתנו רשות לאב לקדש להן.

מת אחד מהם - כל אחת מהן צריכה ארבעה גיטין, וחליצה מאחד מהם:

האב שהיתה לו בת קטנה או נערה, שהיא ברשותו, ובת בוגרת, ונתנה לו הבוגרת רשות לקדשה, וקידש בתו סתם לאחד - אין הבוגרת בכלל, עד שיפרש ויאמר, "בתי הבוגרת שעשת אותי שליח". לפיכך אין הבוגרת מקודשת, ואחותה מקודשת:

ט.
מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים, וכולן ברשותו, וקידש אחת מהן, ובשעת הקידושין אמר לבעל, "קידשתי לך את בתי הגדולה", אף על פי שיש לומר שמא גדולה שבגדולות קידש לו, או גדולה שבקטנות, או קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות - הרי כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות, והיא לבדה המקודשת:

י.
וכן, אם קידש בתו הקטנה, אף על פי שיש לומר שמא קטנה שבקטנות, או קטנה שבגדולות, או גדולה שבקטנות שהיא קטנה מן הקטנה שבגדולות - הרי כולן מותרות חוץ מן הקטנה שבקטנות, והיא בלבד המקודשת, שמשמע בתי גדולה שאין בבנותיו גדולה ממנה, ומשמע קטנה שאין בהן קטנה ממנה:

נאמנות האב

י.
נאמן האב לומר על בתו קודם שתבגור שהיא מקודשת, ואוסרה על הכל.

יא.

האב שאמר, "קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה" - הרי זו אסורה לעולם על כל אדם, עד שיאמר האב, "נודע לי שלפלוגי קידשתיה", ותהיה צריכה גט ממנו בלבד, ואף על פי שנודע לו אחר שבגרה:

יב.

אמר האב, "איני יודע למי קידשתיה", ובא אחד ואמר, "אני הוא שקידשתיה" - נאמן אף לכנוס, ואינו צריך קידושים אחרים.

יג.

באו שנים, זה אומר, "אני קידשתיה", וזה אומר, "אני קידשתיה" - שניהם נותנין גט.

ואם רצו - אחד כותב גט ואחד כונס.

כנסה, ואחר כך בא אחר ואמר, "אני הוא שקידשתיה" - אינו נאמן, ואינו אוסרה על בעלה:

האשה שאמרה התקדשתי

יד.

האשה שאמרה, "נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי", ובא אחד ואמר, "אני הוא שקידשתיך" - נאמן ליתן לה גט, ותהיה מותרת לכל אדם חוץ ממנו, אבל אינו נאמן לכנוס, שמא יצרו תקפו, והיא תרגיל לו כדי להתירה:

טו.

האומר לאשה, "קידשתיך", והיא אומרת, "לא קידשתיני" - הוא אסור בקרובותיה, והיא מותרת בקרוביו.

"קידשתיני", והוא אומר, "לא קידשתיך" - הוא מותר בקרובותיה, והיא אסורה בקרוביו.

"קידשתיך", והיא אומרת, "לא קידשת אלא בתי" - אסור בקרובות גדולה, וגדולה מותרת בקרוביו, ומותר בקרובות הבת, והבת מותרת בקרוביו.

"קידשתי את בתך", והיא אומרת, "לא קידשת אלא אותי" - אסור בקרובות הבת, והבת מותרת בקרוביו, ומותר בקרובות האם, והאם אסורה בקרוביו:

טז.

וכל אלו שטוענין הקידושין - בשטען הטוען שהיו שם קידושים בפני עדים והלכו למדינה אחרת או מתו,

אבל אם הודו שהיו הקידושין בלא עדים - אין כאן קידושין, כמו שביארנו.

וכל מקום שתאמר אשה לאיש, "קידשתיני", והוא אומר "לא קידשתי" - מבקשין ממנו שיכתוב לה גט כדי להתירה לשאר העם, שאין לו בזה הפסד.

ואם נתן לה גט מעצמו - כופין אותו ליתן כתובה:

שליח שחטף

יז.

העושה שליח לקדש לו אשה, והלך וקידשה לעצמו - הרי זו מקודשת לשליח.

ואסור לעשות כן, וכל העושה דבר זה, וכיוצא בו בשאר דברי מקח וממכר, נקרא רשע:

יח.

העושה שליח לקדש לו אשה, והלך וקידשה, השליח אומר, "לעצמי קידשתיה", והאשה אומרת, "לראשון ששלחו נתקדשתי,

אם לא עשה השליח בעדים - הרי השליח אסור בקרובותיה, והיא מותרת בקרוביו, והאשה אסורה בקרובי המשלח, והמשלח מותר בקרובותיה.

ואם הוחזק השליח בעדים - הרי זו מקודשת לראשון:

יט.

אמרה, "איני יודעת למי נתקדשתי, אם לשליח או לשולחו" אם לא הוחזק השליח בעדים - הרי זו מקודשת לשני. ואם הוחזק שהוא שלוחו - שניהם נותנין גט.

ואם רצו - אחד נותן גט ואחד כונס:

כ.

האשה שעשת שליח לקדשה, והלך וקידשה, ובעת הליכתו ביטלה השליחות וחזרה בה, ואין ידוע אם קודם שקיבל בה הקידושין חזרה או אחר הקידושין - הרי זו מקודשת מספק.

וכן האיש שעשה שליח וחזר בו:

כא.

המקדש אחת מחמש נשים, ואינו יודע אי זו מהן קידש, וכל אחת ואחת אומרת, "אותי קידש" - אסור בקרובות כולן, ונותן גט לכל אחת ואחת, ומניח כתובה אחת ביניהן ומסתלק.

ואם קידש בביאה - קנסו אותו חכמים שיתן כתובה לכל אחת ואחת. והדבר ידוע שהכתובה שכתב לאחת מהן אבדה, וכל אחת ואחת אומרת, "אני היא שקידשתני, וכתבת לי ואבדה כתובתי":

קול

כב.

האשה שיצא עליה קול שהיא מקודשת לפלוני - הרי זו בחזקת מקודשת, אף על פי שאין שם ראיה ברורה.

וכל קול שלא הוחזק בבית דין - אין חוששין לו.

וכיצד הוא הקול שתוחזק זו בו שהיא מקודשת? כגון שבאו שנים והעידו שראו הנרות דולקים, ומיטות מוצעות, ובני אדם נכנסין ויוצאין, ונשים שמחות לה ואומרות, "נתקדשה פלונית היום, נתקדשה פלונית היום".

שמעו אותן אומרות, "פלונית תתקדש היום" - אין חוששין לה, שמא נזדמנו לקדש ולא נתקדשה, עד שישמעו שנתקדשה:

כב.

וכן, אם באו שנים ואמרו, "ראינו כמו שמחת אירוסין, ושמענו הברה, ושמענו מפלוני ששמע מפלוני שנתקדשה פלונית בפני פלוני ופלוני והלכו להם העדים למדינה אחרת או מתו" - הרי זה קול שמחזיק אותה

כג.

במה דברים אמורים? שלא היתה שם אמתלא, אבל אם היתה שם אמתלא, ושמעו האמתלא כששמעו שנתקדשה - לא הוחזקה מקודשת. כיצד היא אמתלא? פלונית נתקדשה על תנאי, או קידושי ספק - לא הוחזקה, אלא שואלין אותה וסומכין על דבריה, הואיל ואין שם ראייה ברורה ולא קול חזק:

כד.

יצא עליה קול שנתקדשה לפלוני, ולאחר ימים אמרו אמתלא. אם מראין הדברים לבית דין שהוא כן - סומכין על האמתלא ולא תוחזק מקודשת. ואם לאו - הואיל ולא נשמעה האמתלא בעת שנשמעו הקידושין, אין חוששין לאמתלא.

כה.

מעשה באחת שיצא עליה קול שנתקדשה לבנו של פלוני, ולאחר זמן שאלו את אביו ואמר, "על תנאי כך נתקדשה לו ולא נתקיים התנאי" ולא סמכו חכמים על דבריו, אלא אמרו - הרי זו ספק מקודשת, וכאילו אין שם אמתלא:

כו.

יצא עליה קול שהיא מקודשת לפלוני, ובא שני וקידשה בפנינו - בודקין על קידושי ראשון שהן בקול,

אם באו עדים בראיה ברורה שהיא מקודשת לראשון - אין קידושי שני כלום .

ואם לאו - מגרש ראשון שקידושיו בקול, ונושא השני שקידושיו ודאי.

ואם גירש השני - לא יכנס הראשון, שמא יאמרו, החזיר גרושתו מן האירוסין אחר שנתארסה לאחר:

כז.

יצא עליה קול שהיא מקודשת לפלוני, ויצא קול אחר כמותו שהיא מקודשת לאחר - אחד כותב גט ואחד כונס, בין הראשון בין אחרון:

כח.

מקום שנהגו לשלח סבלונות לארוסה אחר שתתארס, ובאו עדים שראו סבלונות הובלו לה - חוששין לה שמא נתקדשה, וצריכה גט מספק, אף על פי שרוב אנשי העיר אין משלחין אלא קודם האירוסין.

ומקום שנהגו כולם לשלח הסבלונות תחילה ואחר כך מקדשין, וראו סבלונות - אין חוששין לה:

כט.

הוחזק שטר כתובתה,

אם דרך מקצת אנשי המקום שמקדשין ואחר כך כותבין - חוששין לה, ואף על פי שאין שם סופר, אין אומרין שמא מפני הסופר שמצא הקדים וכתב.

ואם דרך כל אנשי המקום שכותבין הכתובה קודם הקידושין - אין חוששין לה:

ל.

שנים אומרים, "ראינזה שנתקדשה ביום פלוני", ושנים אומרים, "לא ראינזה", אף על פי שכולם שוכנים בחצר אחת - הרי זו מקודשת, שאין לא ראינזה ראייה, שדרך העם לקדש בצנעה:

לא.

אמר עד אחד, "מקודשת היא זו", והיא אומרת, "לא נתקדשתי" - הרי זו מותרת.

אחד אומר "מקודשת", ואחד אומר "אינה מקודשת" - לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, שהרי היא אומרת, "לא נתקדשתי":

נתקדשתי וחזרה בה

לב.

אמרה, "מקודשת אני", ולאחר זמן עמדה וקידשה עצמה - אם נתנה אמתלא לדבריה ואמרה, "מפני כך וכך אמרתי בתחילה שאני מקודשת", וראינו בדבריה ממש - הרי זו מותרת לשני.

ואם לא נתנה אמתלא, או שנתנה ואין בה ממש - הרי זו אסורה, וקידושי שני קידושי ספק.

לפיכך נותן לה גט, ותהיה אסורה עליו ועל הכל עד שיבוא ארוסה:

לג.

וכן, האשה שבאת ואמרה, "אשת איש אני", וחזרה ואמרה, "פנויה אני". אם נתנה אמתלא לדבריה, ויש בדבריה ממש - הרי זו נאמנת: